

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Speculum Monasticum

In Quo Totius Religiosæ disciplinæ Casus, Regulæ & difficultates clarè videntur, breviter explicantur & resolvuntur Canone, rationibus & Patrum auctoritatibus

Philippus <a Domina Nostra Septem Dolorum>

Augustæ Vindellicorum, 1688

Cap. V. De obligatione regularium ad votum paupertatis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40745

cem publicam conservandam vel inducendam, liberando eum à votis solemnibus, faciendo illum de religioso non religiosum. Sanchez lib. 4. cap. 37. q. 1. Bonac. q. 2. de voto p. 7. S. 7. Bordon. supra cap. 1. q. 40. n. 250. & cap. 250. quest. 17. n. 24.

CAPUT V.

De obligatione ad votum paupertatis.

SUMMARIUM.

- I. Quid sit paupertas religiosa, ejus excellentia & ejus effectus.
- II. Quid sit proprietas in religioso.
- III. Religiosus non habet dominium, nec ususfructum cujuscumque rei temporalis.
- IV. Potest habere dominium quarundam rerum spiritualium.
- V. Possunt religiosi habere dominium rerum temporalium in communi.
- VI. Tenentur religiosi non habere proprium etiam ex vi precepti ecclesiastici.

C 2

VII.

- VII. Tenentur non solum non habere proprium, sed etiam specialiter vivere vita communi.
- VIII. Religiosi quicumque non observant vitam communem sunt proprietarii.
- IX. Peccat religiosus dicens aliquid esse suum.
- X. Peccat aliquid possidens aut retinens sine Superioris licentia.
- XI. Superflua tenere non potest etiam sine Superioris licentia.
- XII. Nec habere res pretiosas, nec prelatum hoc potest permittere.
- XIII. Quae sint attendenda à Superioribus in rerum dispositione.
- XIV. Occultans aliquid prelato vel manifestans, est proprietarius, etiam à Superiore antecedenti licentiam retinendi habuerit.
- XV. Habere peculium quomodo sit prohibitum.
- XVI. Quid in conventibus, ubi vita communis observari nequit, vel in quibus de necessariis non providetur.
- XVII. Quid de depositis pecuniarum.

XVIII. lent
eam
XIX. L
con
ven
um,
XX. Re
ut a
ne p
plic
XXI. P
tos
Quon
ibi
XXII. 2
ad
XXIII.
vol
ref
XXIV.
cla
aff
ce
XXV.
ill

- XVIII. Quid, si religiosus dicat alicui volenti sibi dare pecuniam ut deponas eam apud alium.
- XIX. Quid de legato relicto religioso ea conditione, ut ad illum & non ad conventum spectet proprietas aut dominium, si illud acceptet sine licentia.
- XX. Religiosus accipiens à seculari aliquid, ut det illud pauperi sine determinatione personae, potest sibi aut conventui applicare.
- XXI. Potest concedi religiosis ad usus licitos & honestos qua ipsi acquisierunt. Quomodo servari debeant & expendi. ibid.
- XXII. Non potest concedi religioso aliquid ad usum irrevocabilem.
- XXIII. Peccat religiosus, si superiori auferre volenti quod habet ad usum ex licentia, resistat.
- XXIV. Religiosus non potest sine peccato clam & furtive sibi ad proprium usum assumere, quod fuit alias alteri jam concessum à superiore.
- XXV. inter ipsos religiosos donationes sunt illicitae.

- XXVI. Qui furatur aliquid ut illo utatur cum superioris licentia, committit peccatum furti, sed non proprietatis.
- XXVII. Proprietarius est, qui cellam sui aut parentum sumptibus edificatam renuit alteri concedere, jubente praelato.
- XXVIII. Religiosi nihil possunt recipere, donare, aut acceptare sine superiorum licentia, & ab illis recipientes ad restitutionem tenentur.
- XXIX. Professio aliqua potest fieri sub conditione habendi peculium.
- XXX. Recipientes Missarum stipendia praelatus non vult recipi, nisi à sacris aut alio, etiamsi dicant tales missae sunt proprietarij.
- XXXI. Religiosi successive minima retinentes aut expendentes peccant.
- XXXII. Non potest diffinitorium generalis cujusvis congregationis mendicantium facultatem concedere, alicui religiose disponendi & applicandi tempore sui mortis res sibi ad usum concessas conventibus sua provincie ad suum usum.

XXXIII. *Officiales seu pralati religionum male expendentes aut alienantes bona religionis sunt proprietarij.*

XXXIV. *Potest religiosus tempore propinqua mortis sibi relinquere & disponere aliquas Missas pro salute animæ suæ dicendas.*

XXXV. *Religosus in morte non notificans peculium Superiori sed tantum confessionario, est proprietarius.*

XXXVI. *Litteras scribere & recipere aliquando, est contra votum paupertatis.*

XXXVII. *Recipientes libros &c. contra voluntatem Superioris, & non occultantes, peccant venialiter.*

XXXVIII. *Qui proiciunt cibaria, aut furantur, sunt proprietarij.*

XXXIX. *Proprietarii tenentur ad restitutionem damni illati conventui.*

XL. *Religosus censum instituens sine licentia est proprietarius.*

XLI. *Conducere famulum sine licentia promisso stipendio est actus proprietatis.*

XLII. *Eligere sibi sepulturam non est actus proprietatis, sed inobedientia.*

C 4 XLIII.

XLIII. *Prælati potest concedere subdito, ut quotannis det decem aureos.*

XLIV. *Consuetudo nihil potest contra votum paupertatis, nec quis potest eo titulo se excusare.*

XLV. *Quenam requiratur licentia, ut quis non dicatur propriarius.*

XLVI. *Quenam sint signa licentia tacite aut interpretative.*

XLVII. *Quenam sint pœna proprietaria imposita.*

XLVIII. *Quid requiratur an aliquis possit dici propriarius, & quanam requiratur quantitas.*

I. **S**ciendum pro fundamento, paupertas in Deo excellere, ut inter beatitudines potius quam inter virtutes à Salvatore numeretur. *Matth. 5. Beati pauperes spiritu.* Est verò religiosa paupertas, voluntaria rerum temporalium abdicatio, per quam religiosus omnium rerum proprietate privatur, & primò privatur dominio cuiuscumque rei temporalis, quòd est jus disponendi perfectè de re aliqua corporali. Secundò privat usufructu, quod est jus utendi & fruendi aliena re, salvà illius substantiâ; Paupertas enim hoc jure privat religiosum, nisi dependenter à Superioris voluntate fiat. Tertio

privat usu juris, qui est jus utendi re aliena: non tamen privat usu facti, quia iste non opponitur paupertati, eo, quod constat, omnes, qui nihil omnino habent, habere usum facti respectu vestium & ciborum, quæ eis à suis dominis concedantur. Azorius tom. 1. Instit. moralium lib. 12. Lessius. 2. de Instit. & jure cap. 4. § 41. Unde colligitur, religiosum non solum non posse habere usum juris, sed neque usum fructuum, ut dicitur n. 3. sequente. Lezana tom. 1. cap. 6. n. 1. & 2.

II. Proprietas in genere est jus seu facultas disponendi ad libitum de re aliqua, in specie vero, prout opponitur paupertati, dicitur injusta dispositio rei pretio æstimabilis facta à religioso professo sine licentia & contra voluntatem Superioris. Bordonus resolut. parte prior. resolut. 41. n. 6. d. 4. casu reservando. Dicitur injusta dispositio, quia non solum illicitè sibi aliquid appropriat, sed etiam fur evadit, cum rem alterius sibi usurpet, & peccat mortalitèr, cum sit transgressor voti in re gravi, ut docent omnes in cap. cum ad monasterium. Crass. ad hunc casum cap. 4 n. 7. ad 16. Sanchez alius citans lib. 7. cap. 20. usque ad n. 7. Dixi sine licentia contra voluntatem Superioris, quia ille dicitur proprietarius, qui de aliqua re disponit contra Superioris voluntatem cap. non dicatis 11. quest. 1. cap. eum ad monasterium de statu monarchorum. Navarrus cons. 75. de regul. n. 49.

III. Religiosus igitur non potest habere dominium, nec usumfructum alicujus rei, neque possessionem, administrationem, aut peculium, prout quid juris important, quia illa omnia, hoc modo sumpta, denotant facultatem utendi aliqua re temporali ex propria voluntate & independentem ab alio, & hoc contradicit voto paupertatis, sicut enim per votum obedientie religiosus suas omnes actiones submittit Superioris voluntati, ita per votum paupertatis omnem temporalium usum voluntati ejusdem Superioris subjicit. *Navarr. com. 2. de regular. Sanchez. lib. 7. in decalog. cap. 18 n. 25.* ideoque habet tantummodo usum facti, scilicet usum rerum necessariorum dependentem semper à voluntate Superioris, & hic usus non pugnat cum paupertate. *Navarr. supra. Esdriguez, tom. 3 qq. regular. q. 29. art. 9. Lezana supra n. 3.*

IV. Possunt tamen religiosi habere dominium, seu proprietatem bonorum spiritualium, seu interiorum animi, v. g. fidei, & charitatis, donorum Spiritus sancti characteris sacramentorum, scientiarum, aliarumque virtutum, jus in officiis praelaturis & dignitatibus, jus in electionibus, &c. quia per votum paupertatis non renunciaverunt praefatis bonis, sed tantum profanis & pretio aestimabilibus, juxta illud Domini, *Si vis perfectus esse vade vende omnia que habes, & da pauperibus.* *Rodrig. tom. 3.*

quæst. 29. art. 4. D. Th. 2. 2. q. 186. art. 7. ad
4. Mirand. tom. 1. q. 28. art. 1. ad finem. San-
chez lib. 7. cap. 18. n. 25. & cap. 19. n. 58. Imo
etiam quarundam rerum, quæ non sunt precio
æstimabiles, ut sunt reliquiæ, agnus Dei &c.
quia per votum paupertatis solum abdicarunt
à se dominium rerum pecunia aut precio æsti-
mabilium D. Thom. sup. Lezana sup. n. 4.

V. Possunt etiam habere dominium rerum
temporalium in communi, quia hoc non re-
pugnat voto paupertatis, quod solum dicit ab-
dicationem domini privati bonorum tempo-
ralium, & ita Concil. Trident. sess. 25. de regu-
lar. cap. 3. exceptis Minoribus de observantia
& Capucinis, quibus hoc interdicitur in eod.
Concil. Unde quilibet religiosus potest habe-
re administrationem talium bonorum in com-
muni, cum non dicatur hoc jus proprietatis,
sed officii tantum, quo officialis deputatus à Su-
periore bona monasterii administrat, & illorum
curam habet non nomine proprio, sed alieno,
cum tunc vices gerat Superioris & totius mo-
nasterii. Navarr. tom. 2. com. 1. de regular. n.
41. per rubric. ff. de administ. tut. ff. de admini-
strat. bonorum ad civitat. pertinentium. cap. gran-
di de supplend. neglig. pralat. in 6.

VI. Non solum tenentur religiosi ad non
habendum proprium ex vi votorum, sed etiam
ex vi præcepti ecclesiastici illis hoc prohiben-
tis, cap. non dicatis 2. q. 1. cap. monachi, cap.
super

super quodam cap. cum. ad monasterium de statu monach. Concil. Trid. sess. 25. cap. 2. & sunt indispensabiles ad habendum proprium seu usum juris, quia abdicatio proprietatis, sicut & custodia castitatis, adeo est annexa regulæ monachali, ut contra eam nullus Superior possit licentiam indulgere; nec etiam summus Pontifex, ut asserit Navarrus tom. 2. comment. 1. de regular. n. 17. & ex eo Beja part. 4. casu. 31. §. per que omnia. & de Superioribus id expressè habet Concil. Trid. sup. & ratio est, quia Superioris solemnibus de religionis substantia, nullus Superior regularis potest dispensare dicitur sessione 25. cap. 2.

VII. Tenentur nec solum habere proprium aut servare paupertatem, sed & specialiter vere vita communi in victu, vestitu, & lectis sternis, à Superioribus distribuendis, in respectibus, & necessitatibus singulorum, quia bene tali vita communi, etiam si possit observari votum paupertatis, Bavarr. comment. 1. de regular. n. 25. tamen Ecclesia à Spiritu sancto docta videns, quod sine prædicta vita communi difficillimè potest observari hæc religio paupertas, hanc omnibus religionibus observandam præscripsit. Concil. Trid. cit. ita ut nihil necessarium alicui desit, nec superfluum reperiatur. Lexana tom. 1. cap. 6. n. 7. ea verò quæ ad vitam necessaria concessa erunt, nulli possideat ut proprium, nec ut proprio utatur.

VIII. In illis conventibus, in quibus vitæ communis urget observantia, si aliqui eam non observent, sunt proprietarii & proprietariorum pœnis plectendi, quia cum prædicti teneant, & possideant peculia seu portiones, & singularitatem sequantur contra intentionem regulæ, & summorum Pontificum, & Conciliorum decreta, & suorum superiorum voluntatem, absque dubio sunt proprietarii, & talium pœnis plectendi, quod confirmatur *Concil. Trid. sess. 2. de regular. cap. 1.* In conventibus verò, in quibus vita communis non viget, vel propter impotentiam, vel superiorum nequitiam, qui nolunt dare necessaria ad vitam, licet prædicti, vitam communem non observantes, in magno suæ salutis periculo versentur, & ferè quotidie eorum paupertatis transgrediantur, excusari tamen possunt à peccato proprietatis, quia obposito, quod aliter commodè vivere non possunt, & sint parati ad recipiendam hanc vitam communem si à prælatis instituat, quia, cum vita communis obliget omnes sub mortali, si constaret de sufficienti prælatorum providentia, nulla esset ratio excusationis, & est communis Theologorum sententia. *Sylvester verbo religio. 6. q. 7. Valent. 2. 2. disput. 10. q. 4. parte 1. Lessius lib. 2. cap. 4. dub. 5. Navarr. comment. 3. de regular. n. 36. Rodrigez. 2. part. sum. cap. 12.*

IX. Re-

IX. Religiosus dicens aliquid suum v. g. mea vestis, meus liber, & si intēdat, hoc dicens, se habere dominium illius rei, vel usum independentem à Superiore, mentitur, & falsum dicit, & peccat peccato proprietatis, quod opponitur paupertati *Grassus. 2. part. decis. l. 3. cap. 19. n. 8.* si verò intendat solum dicere, esse illam rem suam quoad usum dependentem à voluntate Superioris, non peccat, quia non facit contra veritatem, neque contra paupertatem. *Navarr. comment. 2. n. 1. de regular. Lexan. citat. sup. n. 11.*

X. Peccat religiosus peccato proprietatis, tenens, possidens aut retinens quaecumque rem sine sui Superioris licentia, etiam si talis res sit ex illis, quæ usu consumuntur: quia revera est actus proprietatis *Azorius tom. 1. institut. lib. 12. cap. 12.*

XI. Religiosus non potest habere etiam de licentia suorum Superiorum aliquid superfluum, aut non necessarium naturæ, personæ, aut statui, quia secundum tutiorem Theologorum sententiam hoc non licet secularibus, ergo minus religiosus paupertatem professis, tum, quia votum paupertatis ea tantum permittit, sine quibus vita transigi non potest, *Sylvester verbo religio. 6. q. 7. Valentia tom. 3. disput. 10. quest. 4.* nec prælati possunt talem licentiam concedere, & concedendo peccant mortaliter, quia non sunt domini, sed dispensatores, qui prudenter suam

suam debent exercere potestatem. Usus vero superfluus non est secundum prudentiam. *Nav. comment. 2. de regular n. 21. Th. de Iesu super cap. non dicatis part. 4 c. 7.* imo tam retinens, quàm concedens superflua, peccant peccato proprietatis: *Nav. & Th. de Iesu citati.* nec est credendum praelato, dicenti, se habere licentiam concedendi superflua, *Sacra Congregatio* ita declaravit, *Quaranta in summ. bullar. verbo casus reservat. fol. 157.* 1° quia jus non tribuit illi hanc facultatem, eo, quod est illicita. 2° quia expressis verbis damnatur à Concilio Trident. *sess. 25. cap. 20. Clem. VIII. idem prohibuit in constitut. reformat. n. 7. & 8.* Bordonus tamen contrarium asserit, dicens, illos excusari, quia retinent dependentem à voluntate Superioris, ad cuius nutum sunt parati resignate; etsi uterque peccet mortaliter ex avaritia, non est tamen Proprietarius, imo excusatur à mortali, quia defectus non est circa substantiam rei, sed modum & circumstantiam. Plura circa hanc materiam habes apud Bordonum. *Parte priori resolut. resolut. 43. n. 43. & 44, q. 26. & n. 45. item quest. 21. per totam,* ad quem brevitatis gratia lectorem remitto.

XII. Habere religiosus non potest picturas sumptuosas, vasa aurea, aut argentea, tapetes mundanos, specula inaurata, raritates Indicas, gemmas, annulos, vestes sericas, scriptoriola curiosa & pretiosa, & alia huiusmodi, quidquid dicat

dicat Bordonus supra citatus, cum hæc omnia non possint retineri sine peccato gravi, nec possint esse nisi omnino superflua, idem dici debet, si haberet arma & cætera nimis pretiosa, quia hæc omnia sunt prohibita ex *Clement. V. de statu monach. ex Concil. Trid. citato ex decretis Clem VIII Ita Navarr. comment. 4. de regular n. 17. Rodrig. tom. 3. q. 29. art. 11. Lancelotus in Gnom. vita relig. lib. 2. sect. 3. art. 5. Gratianus discipl. regul. part. 2. c. 8. §. 3. nec potest prælatus supradicta permittere, quia talis permissio esset potius dissipatio. *Turrecremata cap. non dicatis n. 4.**

XII. In taxatione verò & dispensatione rerum necessariorum religiosis attendenda est imprimis necessitas naturæ, quæ communis est omnibus, deinde necessitas personæ in singulis, ut, si est senex, vel juvenis, sanus vel infirmus, delicatæ vel debilis complexionis, &c. similiter usus approbatus inter prudentes & timoratos, item circumstantiæ temporis, loci, officii, &c. quæ omnia nisi attendantur, superior non poterit dici prudens dispensator. *Corduba in regulam. D. Francisci cap. 6. quest. 1. Thom. de Jesu in cap. non dicatis parte 4. cap. 7.*

XIV. Religiosus habens aliquid de licentia Superioris, illud occultas & celans, novo prælato accedente ne videat & auferat, est propriarius, quia retinet contra voluntatem superioris præsentis, qui hic & nunc est ejus verus superior

superior. *D. Antoninus. 3. part. titul. 16. cap. 11. Grassis part. 1. decis. lib. 3. cap. 5. n. 48. & generaliter loquendo, religiosus occultans quod possidet, vel non manifestas interrogatus à Superiore cameram visitante, est proprietarius, quia vult retinere contra voluntatem Superioris. Corduba sup. quest. 4. cap. 7. mendo- sa in quodlibet. quest. 8. Concil. 4. Imo debet esse paratus ad dimittendum quid quid habet, jubente pralato. *Lexana tom. 1. cap. 6. de pau- peritate n. 16. & 17. Lessius de justit. cap. 4. dub. 5. n. 25. & cap. 41. dub. 9. Navarr. 3. de restit. cap. 1. Punct. 3. dub. 1.**

XV. Habere peculium, sive redditus annuos aliquos, seu rem aliquam immobilem, dummo- do hæc sint amovibilia, & à voluntate Superio- ris dependentia, non est prohibitum religiosis, neque ex natura voti, nec ex vi juris communis: 1. quia votum, solum excludit possidere, aut uti re aliqua independenter à voluntate Superio- ris. 2° quia tale peculium intelligitur con- cessum cum causa rationabili, & dependenter à voluntate Superioris, & non aliter, quia pro- hibet: *cap. Joannes de regular. & cap. mona- chi de statu monach. & cap. cum ad monasteri- um, tamen, attento Concil. Tridentino & sum- morum Pontificum decretis, hoc non licet, eti- am posita Superioris licentia, dependentia vo- luntatis, & amovibilitate, ut verbis expressis indicat dictum Concil. sess. 25. cap. 2. mens*
D
enim

enim Concil. fuit, ut omnia incorporentur conventui ad extirpandos abusus, & si ante Concil. hoc licebat, nunc amplius non licet, ac tandem hoc prohibent Decreta summorum Pontificum, *Clem. VIII. & Urban. VIII. Molina 2. tom. de just. disp. 276. Lessius 2. de justit. cap. 4. dub. 5. Quaranta in summ. Bullar. verbo casus reservatus pag. 157.*

XVI. In monasteriis tamen, in quibus, vel ob nimiam paupertatem, qua premuntur, vel ob malitiam, aut negligentiam Superiorum, non potest observari vita communis, danda singulis ea, quæ sunt eis simpliciter necessaria secundum decentiam status, vel de facto non dantur, potest permitti religiosis aliquod peculium, vel rei stabilis annuus reditus, vel census, in ordine semper ad usus necessarios, & amovibiliter à voluntate Superioris, si aliter vivere non possint: quia ista habere prædicto modo, non est contra naturam voti paupertatis aut juris communis, sed tantum contra præcepta summorum Pontificum & Concilii Trid. quæ non obligant cum impossibilitate naturali, qualis est in casu proposito, in quo monasterium non potest de necessariis providere, vel de facto non providet contra mentem summorum Pontificum & mentem Concilii, unde tunc cessat lex illa in isto casu. *Valentia 2. tom. de just. disp. 1. quest. 4. punct. 3. Rodriquez tom. 1. in 2. edition. cap. 90. Navarr. comment. 3. 27.*

27. & 32. de regular. Sanchez lib. 7. in decal. cap. 22. n. 4.

XVII. Idem dicendum, loquendo de prædictis conventibus, aut casibus, & cum eisdem conditionibus, de depositis pecuniarum ex his, quæ vel religiosi acquirunt, aut monasteria ipsis concedunt pro singulorum necessitatibus, propter rationes supra deductas. In talibus tamen monasteriis, ubi à Superioribus assignantur depositarii ad hoc, quod apud illos in deposito reponant religiosi suas pecunias, si id non faciunt, sed apud se retineant, peccant peccato proprietatis, quia illas possident contra Superiorum voluntatem & summorum Pontificum decreta. *Lex an. tom. 1. c. 6. de paupertate n. 23. & sequentibus.*

XVIII. Similiter in supradictis casibus, & cum eisdem conditionibus, non est contra paupertatē, sed licitum, quod ea, quæ religiosi proprio labore, industria, aut donatione acquirunt, ipsis concedantur ad usus necessarios licitos & honestos propter easdem rationes, *Valentia tom. 3. disp. 10. q. 4. punct. 3. Grassis part. 1. l. 3. c. 8. n. 55.* semper tamen observetur, quantum fieri poterit, ut in deposito serventur, & à publicis officialibus, ad id munus assignatis, omnia expendantur potius, quam ab ipsis, quibus privilegium conceditur, ita est mens *Concil. Trident. sess. 25. c. 2. & Urban. VIII. pridem citati Sicut & Clem. VIII.*

XIX. Religiosus dicens alicui seculari alteri, volenti illi dare pecunias, quod eas ponat in depositum apud alium, ut illis possit uti cum tempore de licentia Superioris, & dominium illatum maneat apud secularem, non erit proprietarius, quia in tali casu non acquirit dominium, aut proprietatem, seu usum propriis; sed tantum usum facti ex licentia Superioris. *D. Bonav. in expositione regul. min. c. 1. & in quest. 9. 26. Sanch. in decal. c. 19. n. 51.* quamvis enim, qui pecuniam deponit, intendit se privare dominio illius & transferre in religiosum, tamen, quamdiu ille religiosus non acceptat dominium, manet semper penes datorem pecuniam. *Th. de Jesu in c. non dicitur part. 3. c. 5.* Similiter, qui aliquid furatur, et illud monasterio tradit, ut illo utatur cum Superioris licentia, committit peccatum furti, non proprietatis, quia non acquirit sibi dominium, aut usum sine praelati licentia: *Nu. lib. 3. consil. in 1. edition. tit. de regular. c. 75. n. 40. & in tit. de stat. monach. consil. 40. Sanchez lib. 7. in decal. cap. 19. n. 55.* Religiosus etiam recusans acceptare absque causa, quod sibi secularis vult dare, potest peccare aliquando contra charitatem, quia privare monasterium aliqua re, quæ ad ipsum pertinet, esset, si acceptasset. *Sanchez lib. 6. de matrimonio diss. 4. n. 7. & lib. 7. in decalog. cap. 19. 74. & 75.*

XX, Si religioso sit aliquod legatum, ea conditione, ut ad ipsum solum, & non ad conventum pertineat, non potest religiosus acquirere dominium aut proprietatem illius, quia hoc est contra votum paupertatis, sed voluntas testatoris erit servanda meliori modo, id est, modis supradictis. *Molina tom. 1. de Justit. disput. 140. col. 9. Azorius tom. 1. lib. 12. cap. 10. q. 3.* Si verò testator expressè conditionem ponat, ut scilicet dominium & proprietatem pertineat ad religiosum, valebit legatum, quia adjecta conditio censetur non adjecta, quia turpis est, & non vitiat, sed vitatur, ac proinde pro non adjecta habetur; illa autem est turpis & sacrilega, ut potè contra votum paupertatis: quod si ulterius dicat testator, se ita velle, & quod si secus fiat, ad alium extraneum, legatum pertineat, tunc etiam hæc conditio habetur pro non adjecta, quia adjectio pœnæ actui interdicto est ipso jure nulla. *l. unica in fine C. de his qua pœne nomine relinquuntur.* Hic autem adhibetur pœna actui malo & interdicto, & pro tunc validum est legatum pro conventu, *Sylvester verbo. relig. 6. q. 7. dicit. 3. Sanchez lib. 7 in decal. cap. 17. n. 27.* legata autem particularibus religiosis facta transeunt ad monasterium, cum ipsi monasterio acquirant, quidquid acquirunt. *Lezana tom. 2. cap. 19. a n. 45.* & religiosus aliter acceptans & sine licentia est proprietarius.

XXI. Religiosus accipiens aliquid à seculari sine licentia sui Superioris, ut illud det alicui pauperi determinatè, illique non dans, non peccat contra paupertatem, modo non retineat, quia in hoc se habet loco ministri, seu famuli, non habentis dominium rei illius. *Sanchez lib. 7. in decal. c. 30. n. 2.* nec etiam peccat contra paupertatem, quando dans talem elemosynam, non designat pauperem, cui dari debet, sed remittit arbitrio religiosi, si tamen religiosus det illam, cui voluerit, sine Superioris licentia, probabilius est in hoc casu peccare contra paupertatem, quia tunc usurpat sibi talem rei administrationem, quod religioso prohibetur. *Less. de just. c. 41. dub. 9. n. 78.* si tamen in hoc casu dictam elemosynam, quam pauperi debet erogare, sibi cum dicta Superioris licentia, aut monasterio indigentibus applicaret, non peccaret, quia intentio danti non fraudatur eo, quod personam non determinaverit. *Navar. lib. 3. Consil. titulo. de mendicis. unico. Rodriguez. tom. 1. summ. cap. 2. in 2. edition.*

XXII. Non potest Superior concedere subdito rem aliquam, quæcumque illa sit, ad usum irrevocabilem, cum de essentia paupertatis nihil posse habere, nisi dependenter à voluntate Superioris. *Ludovicus Lopez 1. part. in struct. cap. 154. Corduba in summ. quasi. 1. notab. 2. qui addunt, nec summum Pontificem*

posse hanc licentiam concedere religioso, nisi cum ipso dispenfet in voto paupertatis propter eandem rationem. *Sanchez lib. 7. in decalog. cap. 17. n. 29.* vel, nisi Pontifex declaret, se velle hoc peculium vel concessionem esse solum à seipso revocabilem, quando ipsi placuerit, & tunc tenebitur religiosus talem concessionem suo Superiori intimare, quia possidebit voluntate Papæ, qui est supremus omnium Superiorum Superior. *Lex ana tom. 1. cap. 6. n. 26.*

XXIII. Peccat contra paupertatem religiosus, si Superiori, volenti auferre ea, quæ illi sunt concessa, resistat, aut non sit paratus ad ejus nutum se illis abdicare, quia tunc est manifesta proprietas, cum velit illa retinere & possidere contra voluntatem Superioris. *Navar. lib. 3. de restit. cap. 1. part. 3. in nova edit. dub. 1. n. 160. & 161. Less. de justit. cap. 4. dub. 5. n. 31. & 32.*

XXIV. Religiosus, qui ex eo, quod alteri ad usum concessum est, clam & furtivè sibi aliquid assumit. v. g. librum, vestem, imaginem, vel aliquid simile, est proprietarius, quia sine licentia prelati sibi attribuit, quod suum non est, & est alteri destinatum. *Azorius. tom. 2. institut. lib. 12. cap. 12.* si tamen constaret, aliquem habere aliquid superfluum, & contra Superioris voluntatem, & alius tali re indigeret, nec aliter subvenire posset suæ necessitati, nisi illam ab illo

illo acciperet, non peccaret contra paupertatem: quia in tali casu præsumitur voluntas Superioris volentis rem uni superfluam, alteri indigenti applicari: modo tamen inde non orientur scandala, rixæ, suspensiones, querelæ &c. hujusmodi, quæ solent evenire. *Lexan. tom. 1. cap. 6. n. 35.* Vnde melius est, & tutius, à Superiori petere, & ab ipso recipere.

XXV. Recipientes à religioso aliquid, ad quod non habet facultatem, tenentur ad restitutionem, quia accipiunt ab eo, qui donare non potest. *Navar. lib. 3. consil. in 1^a. edit. tom. de regular. conf. 75. n. 33. Lessius de justit. cap. 4. n. 73. dub. 8. Clem. VIII.* Contra recipientes à religiosis his verbis declarat ipso facto, absque alia monitione, judicis decerto, sententia aut declaratione ad restitutionem in utroque foro tenentur, nec restitutione non facta, etiam in foro conscientie absolvi possint. inter ipsos quoque religiosos, ne prava ambitione impulsivi, pro consequendis in religione gradibus quacumque donatio aut largitio munerum, nisi rerum minimarum, de licentia expressa & in scriptis, est penitus interdicta, imo inter ipsos religiosos est peccatum proprietatis, si fiat sine licentia. *Gratianus de discipl. regul. 2. parte cap. 8. §. 3.*

XXVI. Qui furatur aliquid, ut illo utatur cum Superioris licentia, peccat peccato furti mortaliter, aut venialiter, juxta materiam ejusque qualitatem, aut circumstantias alias, non tamen

tamen peccat contra votum paupertatis, ut diximus n. 19. supra.

XXVII. Religiosus, qui cellam, quam propriis, vel parentum expensis ædificavit, renuit dare alteri, cui illam Superior concedit, vel non est paratus illam relinquere ad nutum Superioris, est proprietarius, & hoc satis probavimus.

XXVIII. Ex voto paupertatis obligantur religiosi ad non recipiendum quidquam, à quocumque sine Superiorum licentia, & contrafacientes peccant peccato proprietaris, quia independenter accipiunt. *cap. cum ad monasterium de statu monach. his verbis: Si cuiquam aliquid fuerit specialiter designatum, non presumat illud accipere, sed abbati vel priori assignetur. Mendosa in quodlibet. quæst. 8. concl. 5. Rodriguez tom 3. q. 29. art. 10.* Hoc extenditur ad religiosum aliquid recipientem, quod apud se non retinet, sed apud alium reponit, & utitur eo ad suum libitum, quod est actus proprietatis, si non fit de licentia Superioris. *Sanchez lib. 7. in decalog cap. 19. n. 48.* qui hoc etiam extendit ad res comestibiles pretio æstimabiles. Neque possunt aliquid dare, sive de bonis monasterii, sive de his, quæ habent ad usum, aut quomodocumque acquisiverint sine Superioris licentiâ, quia hoc esset actus proprietatis & dominii *Clem. VIII. Anno 1594. in 3. tom. Bullar. Laërtii inter constitut dicti Clem. n. 28. Diana tractat. 6. de paupertate religiosa*

ligiosa super hanc bullam, neque etiam per modum eleemosynæ, propter eandem rationem. *D. Thom. 2. 2. q. 32. art. 8. D. Antoninus 3. part. tit. 16. cap. 1. §. 11. not. 4.* Si tamen pauper esset in extrema necessitate, posset religiosus etiam sine Superioris licentia illi subvenire, quia in tali necessitate omnia sunt communia *Rodriquez tom. 2. q. 58. art. 2.* similiter, quando religiosus est absens à Monasterio cum licentia Superioris, potest ex his, quæ sibi sunt donata, facere aliquas moderatas eleemosynas, quia ad hoc præsumitur licentia tacita Superioris. *Ledesma 2. tom. sum. tractat. 1. cap. 3. conclus. 31.* Idem dico de religioso in Monasterio existenti, qui sibi subtrahit de his, quæ sibi à Monasterio ad sustentationem tribuuntur, posse de his eleemosynam facere. *Valentia 2. 2. disp. 10. q. 4. punct. 3. Sanchez lib. 7. in decalog. cap. 19. numer. 100. & 101.* Monasteria autem & Superiores eorum nomine possunt, & tenentur facere eleemosynas de superfluis *Rodriquez supra.* Non verò donare res magni momenti aut pretii, nisi re mature discussa à Capitulo generali aut Provinciali, & modestè ac secretè; ita *Clem. VIII. citatus supra.*

XXIX. Potest religiosus saltem ex Papæ licentia facere professionem sub hac conditione, quòd possit habere aliquod peculium solum quoad usum facti, quia hoc non repugnat essentia

sentiæ paupertatis, ut probatur ex supradictis, & similis professio approbatur in cap. fin. qui clerici vel voventes. Sanchez lib. 7. in decal. cap. 22. n. 24. Navar. comment 2. n. 16. de regular. Peyrinis tom. 1. de subdito. quest. 2. de paupertate cap. 2. §. 1. & Sac. Cong. declaravit talem professionem valere. Barbosa de jure Ecclesiastico lib. 1. cap. 42. n. 153. Tamburin, de jure abbat. tom. 3. disp. 6. quest. 16. n. 15.

XXX. Religiosi recipientes Missarum stipendia, quæ prælatus non vult recipi ab alio, quam v. g. à Sacrista, peccant peccato proprietatis, etiamsi dicant tales Missas, quia recipiunt contra Superioris voluntatem, quod est actus verus proprietatis. Gratianus in discip. regul. 2. part. cap. 8. §. 3.

XXXI. Religiosi minima successivè retinentes, accipientes, aut expendentes, sine licentia Superiorum, peccant mortaliter contra votum paupertatis, quando pervenitur ad gravem seu notabilem quantitatem. Ratio habetur ex similitudine furti. Sanchez lib. 7. in decalog. cap. 21. n. 30. hoc non intelligitur de rebus minimis, comestibilibus aut potabilibus. Grassi. 1. part. decis. lib. 3. cap. 5. n. 51. Limitatur etiam, ut hoc sit tantum verum, quando isti actus recipiendi, donandi, aut expendendi sunt, aliquantulum uniti ratione temporis vel loci, nam si sint notabiliter disparati, non creditur committi peccatum mortale, etiamsi perveniant ad

ad magnam quantitatem, sicut plures Theologi de furto loquuntur. *Navarr. in summa cap. 17. n. 139. vel. 140 & lib. 3. Concil. in 1. editione titul. de regular. consil. 75. n. 27. in 2. titul. de statu monach. consil. 3. n. 27. Less. 2. de iustit. cap. . dub. 8.*

XXXII. Nullus prælatus, nec etiam Capitulum Generale cujusvis congregationis, Mendicantium, potest concedere religioso facultatem testandi aut disponendi tempore suæ mortis, de rebus sibi ad usum concessis in favorem cujusvis Conventus suæ Provinciæ, quia hæc facultas est contra jus comune, prohibens religiosis professis testari *ex authent. ingressi, C. de sacrosanct. eccles. & cap. quia ingredientibus 1. q. 3. & cap. 2. de testam. Bartholus lib. 1. q. 3. C. de sacrosanct. eccles. & ibi Baldus. n. 15. Sylvest. verbo testamentum 1. quest. 4. ad finem.* Et etiam contra jus canonicum, quod est superius quibuscumque prælatis, aut Capitulis generalibus, ac proinde ad solum Papam pertinet hæc facultas, cum ipse sit supra jus canonicum. Talis autem dispositio, seu applicatio est verè testamentum, & colligitur ex definitione testamenti, quam affert *Ulpianus in l. 1. ff. de testament. Testamentum est voluntatis nostræ juxta sententia, de eo, quod quis post mortem suam fieri velit, quæ omnia conveniunt prædictæ dispositioni bonorum factæ à religioso. Hanc etiam dispositionem prohibet Concil. Trident.*

sess. 25. cap. 2. de regulari. Denique est contra
jus acquisitum Superioribus, juxta cujuscum-
que Congregationis statuta.

Potest tamen permitti religioso facere sche-
dulam, qua roget prælatum, ut det alicui, quæ
habet ad usum, cum hoc non sit facere testa-
mentum, neque disponere per modum codi-
cilli, nec hoc est alicubi prohibitum, nec dero-
gat paupertati. *Navar. in summ. cap. 27. &*
tom. 2. de regular. n. 22. Grassis part. 1. decis. lib.
3. cap. 5. n. 58. & ratio est, quia designat tan-
tum personas, vel Monasteria, quibus à Superio-
re applicari debent si ipse Superior voluerit,
nec cogit Superiorem, sed rogat. Sanchez lib.
7. in decal. cap. 3. num. 8.

Superiores & officiales distrahentes, & alie-
nantes indebitè, & malè expedientes sine li-
centia, sunt proprietarij, quia de sibi concessis
à Majoribus disponunt contra illorum volun-
tatem, & patet in alienatione, quæ fit à solo
domino cap. *Abbat. 16. distincti 54.* quia est
actus dominij in alterum à solo patrono pera-
gendus, at superiores aut officiales non sunt
patroni, sed tantum administratores; ergo alie-
nantes sunt proprietarii. *Sanchez lib. 7. cap.*
19. n. 22. Navar. consil. 3. de statu monach. n.
42. & tom. 2. comment. 3. n. 27. sed utrobique
non loquitur de rebus communitas, sed de ap-
plicatis particularibus & n. 27. citato nihil de
Superioribus, sed antè n. 7. dicit Superio-
res

res habentes multa suis usibus peculiaribus deputata non esse proprietarios.

Notandum est, quod malè expedientes, licet peccent mortaliter, in usibus illicitis seu turpibus, aut profanis, quod non licet religiosis, quia bona religiosorum sunt Dei patrimonium, & malè expedientes magnam Christo faciunt injuriam, juxta Concil. Trid. *sess. 25. cap. 1.* & *Bonac. de obligat. Benefic. disp. 4. part. 2. n. 9.* tamen, cum habeant licentiam generalem expedendi, non peccant contra votum paupertatis, nec tenentur ad restitutionem, quia nullius justitiam lædunt, neque rem alienam accipiunt invito domino, & licet hæc licentia quam habent, sit illicita, tamen non desinit esse licentia, quæ, etsi non excuset à peccato infidelis administrationis, excusat tamen à peccato injustitiæ, & à pœna restitutionis & proprietatis. *Arg. gloss. 1. cap. si qua 29. 27. q. 1. gloss. verb. licentiam cap. 3. dist. 45. cap. fin. dist. 4. cap. 2. 23 q. 1. cap. 2. 21. q. 2.* Hic intelligitur de licentia expressa, quia in hac materia positus casus non præsumitur licentia tacita, cum nemmo præsumatur malus, neque velle aliis præbere occasionem peccandi. *Bordonus. parte prioris resolvit. resolvit. 43. n. 46.*

Notandum etiam, Superiores alienantes bona Communitatis non esse proprietarios proprie & absolutè, quia per votum paupertatis non promiserunt abstinere se ab alienatione rerum

rerum
tantu
quire
volun
natio
juste a
iniqu
bonor
maxim
quia b
fa à M
sunt a
propri
depen
perior
rum, d
donum
79.
Pot
perior
Missæ,
propri
centia
corpor
sua, n
rioris p
Portell
fess. reg.
67.
Relig
rerum

rerum monasterii, quando essent Superiores, sed tantum abdicare à se peculium, & illud non acquirere, neque retinere, aut à se rejicere contra voluntatem Superioris. Cum igitur istæ alienationes ad se ipsos spectant, quod malè aut injustè alienent, non arguit proprietatem, sed iniquam administrationem & dilapidationem bonorum monasterii: tamen creditur, estque maximè probabile, quod sunt verè proprietarij, quia bona Monasterij sunt solùm illis commissa à Majoribus, sine quorum licentia non possunt alienare. Sicut ergo officiales dicuntur proprietarij, quia habent administrationem dependentem à voluntate Superioris, ita & Superiores, cum dependeant à voluntate Majorum, debent etiam dici proprietarij. Vide Bordonum, parte priori resol. resolut. 43. n. 78. & 79.

Potest religiosus moribundus de licentia Superioris relinquere, ut pro se tot celebrentur Missæ, quot peculium registravit in charta expropriationis, aut declarationis, quia si de licentia Superioris potest habere peculium pro corporis utilitare, à fortiori pro salute animæ suæ, neque hoc est testari, sed de licentia Superioris providere animæ suæ. Ita in terminis Portellus. part. 2. casu 85. Bordon. 5. tom. profess. regular. de paupertate religiosa, cap. 24. n. 67.

Religiosus, qui gravi infirmitate detentus in
con-

confessione revelat confessario, se habere notabile aliquid injungens Confessario, ne id dicat Superiori nisi post suam mortem, moritur proprietarius, quia id retinet, quod repugnat voluntati Superioris, quæ uti rationabilis in vita præsumitur, neque consensus præsumptus huius potest habere locum, cum sit irrationabilis, maxime in articulo mortis, in quo religiosus non solum affectu, sed opere & de facto se debet expoliare vitio proprietatis notificando omnino suo Superiori. Neque confessarius potest illud absolvere, quia non censetur dispolere, imo sit in actuali peccato proprietatis, neque notificatio facta confessario aliquid ei prodest, quia peccatum proprietatis eum mortuo esse sepelitur inferno, sicut pecunia cum religioso defuncto in signum æternæ damnationis circumtulatur. Confessarius igitur illum non absolvat, sed piis exhortationibus & acerbis sermone sibi à Deo imminetibus admoneatur, ut omnia suo Superiori revelet. *Bordonus tom. 1. resol. resoint. 79. n. 2. & 3. de actibus proprietatis.*

Quæres, an his nostris temporibus sepelendus sit religiosus proprietarius cum sua pecunia. Respondeo affirmativè juxta *c. monach. & super quodam q. c. cum ad monast. 6. de jure monach.* quia lex illa numquam fuit abrogata neque abiit in de suerudinem, licet rarissimi casus contingat.

XXXVI. Litteras scribere vel recipere sine licentia Superioris est contra votum paupertatis, quia sunt aliquid pretio æstimabile, ita *D. Augustinus relatus in capite non dicatis* 11. 12. *q. 1. Sanctus Benedictus in regula cap. 33. Navar. com. 2. de regular. n. 13. Grassis part. 1. lib. 3. cap. 5. n. 64. Peyrinis de subdito quest. 2. cap. 2. §. 10. id autem intelligitur de litteris circa materiam turpem, inutilem & præjudicialem, non autem de honestis. Litteræ verò favorabiles ad officia procuranda & dignitates ex se sunt prohibita, & pro turpibus habentur. Peyrinis *ibid. Tamburinus tom 2. disp. 22. q. 11.**

XXXVII. Recipientes libros, vel aliquid aliud, non occultantes, sed manifestè tenentes in cella, non peccant contra votum paupertatis, quia rebus illis utuntur de præsumpta Superioris licentia, & si quandoque displiceat modus acquirendi sine licentia, quam dedisset, tamen non displicet quoad substantiam; & ideo solum peccant subditi venialiter. *Diana part. 1. tract. 6. resolut. 26. & part. 7. tractat. 11. resol. 19. contra Sanchez & De Lugo.*

XXXVIII. Projiciens cibaria, vel donans, vel de his furtum faciens, est proprietarius, quia talis actum dominii exercet contra voluntatem Superioris, confirmatur, quia donare est projicere & perdere l. *filiusfamilias ff. de donationibus l. cum indebito. §. qui non solvit ff. de probat. puta si donantur indignis. Megalins consil. 83.*
E hac

hac dere. Bordon. part. priori resolut. resol. n. 78. & cap. 24. de paupertate tract. de prop. regular. tom. n. 61.

XXXIX. Religiosus proprietarius per contra justitiam, & tenetur ad restitutionem accepti, retenti, & alienati, ac proinde per contra votum paupertatis, quia agit contra voluntatem Superioris, & contra justitiam, & alienum contrectat invito conventu & Superiore; ideo, quod habet apud se sine ulla licentia sed contra voluntatem praelati, reddere tenetur Conventui qui est dominus. Quæ confusum manducando, restituere non tenetur, quia sunt, nec circa hæc dicitur amplius propriarius, quia fuit tantum in acceptione & manducatione. Quòd si petat licentiam retineat cum iam totum remaneat in bonis Monasterii restitutio facta censetur, cum non amplius fideat invito Superiore. Extra religionem rò alienans, tam donatarius, quàm donatarius tenentur ad restitutionem, eo, quòd sit profurum de rebus Monasterii, modo tamen hac alienatione sequatur damnum Conventui qui denuò de ablati debet providere. *Sententia lib. 7. cap. 19. n. 112. in fine. Bonacin. de re facienda religios. n. 7. & de largition. n. 1. part. 6. n. 30. & 32. §. hæc tamen. Bordon. de profess. regulari, cap. 24. de paupertate n. 74.*

XL. Religiosus, qui ex suis redditibus, confessionibus, confessionibus, ex licentia sui prælati cumulavit summam pecuniæ, non potest sine alia licentia speciali dictam pecuniam tradere ad censum in utilitatem propriam & monasterii, cum pacto, ut recipiens pecuniam, & censum creans super suis bonis se obliget ad solvendum sibi fructus ejusdem census durante vita, & post mortem solvantur fructus monasterio, cujus nomine pecuniam tradidit ad censum, & est proprietarius: quia contrahere & celebrare contractus est prohibitum religiosis, eo, quod careant proprio, sine quo contrahi non potest. Requiritur ergo licentia sui Superioris, ut justificetur contractus, vel eius præsentia cum suo subdito, ut illum autoriset, & de illa nova licentia aut præsentia debet fieri mentio in contractu. *Bordonus part. 2. resolut. resolut. 79. de actibus proprietatis n. 9.* contra facientes puniuntur pœnis proprietariorum.

XLI. Religiosus etiam magister conducens famulum, soluto vel promisso stipendio sine sui Superioris licentia, ad propriam suam servitutem, est proprietarius, quia est actus contractus, qui sine proprietate, & pecunia fieri non potest. Imo duplici ratione est proprietarius 1° quia celebrat contractum indebitum sibi interdicitum; & 2° quia illi solvit pecuniam, quam independentem à Superiore contractare non potest: est etiam hoc maximè inconveniens

niens, & contra obedientiam & reverentiam
prælato debitam, si tamē facto Superior annuit,
videtur tunc præstare consensum, & conse-
quenter à vitio proprietatis excusat; quod si
torvis oculis famulum aspiciat, aut illum agrè
ferat in Conventu, qui eum conduxit, non ca-
ret peccato. *Bordonus. citat. n. 6.*

XLII. Eligere sepulturam, non est actus pro-
prietatis in religioso, sed potius inobedientiæ.
Ad intelligentiam istius casus supponitur, reli-
giosos non posse eligere sepulturam, quia non
habent velle, neque nolle. *cap. fin. de sepult. in 6.*
nisi sint in remotis, quia tunc eligunt ex præ-
sumpta Superioris voluntate consolandi reli-
giosum, qui sciens, ubi sit sepeliendus, juxta pro-
prium devotionem, valde consolatur. Religio-
sus verò, qui manet intra clausuram, non potest
eligere sepulturam; quod si eligit, peccabit
contra votum obedientiæ, & non paupertatis,
quia electio sepulturæ non est pretio æstima-
bilis, cum sit actus spiritualis, qui vendi non po-
test. *cap. dictum. 104. 1. q. 1. cap. quæstæ est 12.*
cap. postquam 13. cap. in Ecclesiastico. 14. cap.
præcipiendum 15. 13. q. 2. cap. abolenda 13. de
sepult. ideo non est objectum proprietatis: Ergo
electio sepulturæ non est actus proprietatis:
est igitur actus inobedientiæ, quia contradicit
voluntati Superioris.

XLIII. Prælatus, seu Superior etiam loca-
lis, potest concedere sibi subdito, si subdit juxta
causa

causa, ut possit dare singulis annis decem au-
ros. v. g. pro pauperibus, pro nuptiis cogna-
torum, pro gratificatione beneficiorum, aut
aliis causis pietatis aut remunerationis, quia
bulla de largitione munerum non prohibet in
his casibus, *Corduba. q. 54. dub. ult. dicto. 1.*
Lopez instruct. part. 2. cap. 5. & de contract.
cap. 40. Navarr. de restit. lib. 3. cap. 1. n. 189.

XLIV. Non potest induci consuetudo con-
travotum paupertatis quoad ejus substantiam,
quia nulla consuetudo potest derogare juri
divino, quale est votum observandum; Ita
Miranda tom. 2. q. 28. art. 12. Azorius part.
1. lib. 13. cap. 11. q. 15. Rodriguez tom. 1. q.
69. art. 1. §. primo quia religiosi nulla ratione
seiplos propriis actibus possunt eximere à sta-
tu religioso, quod illis accideret, si vota possent
collere per contrariam consuetudinem, & in
hoc omnes conveniunt cum supradictis *San-*
chez. lib. 6. cap. 2. n. 26. Mirand. sup. conclus.
3. art. 5. Lezana parte 1. cap. 8. num. 24. Bor-
don. tract. de profess. regular. cap. 2. n. 52. &
cap. 24. n. 91.

Dixi quoad substantiam, nam quoad mo-
dum observationis, consuetudo legitime præ-
scripta relaxat regulam quoad ea, quæ sunt ex-
tra vota substantialia, v. g. in voto paupertatis
duo considerantur, substantia scilicet voti,
quæ est abdicatio proprietatis, in hoc consue-
tudo nihil potest; & modus seu circumstantia,
E 3 quibus

rentiam
annuit,
& conse-
quod si
um agrè
non ca-
ctus pro-
diencia,
itur, reli-
quia non
pult. in d.
at ex pra-
andi reli-
uxta pro-
Religio-
non potest
peccabit
upertatis
o æstima-
di non po-
ista est 12
o. 14. cap.
nde 13. de
etatis: Eri-
oprietatis
contradicti
tiam loca-
substituta
causa

ad votum paup. Cap. V. 69

quibus potest observari secundum religionis antiquam consuetudinem. *Bord. tr. de profession. reg. cap. 18. n. 103. & 104. cum aliis, quos citat.*

XLV. Licentia, quæ requiritur, ut religio-
sus possit recipere, retinere, aut donare absque
eo, quod dici possit proprietarius, alia est ex-
pressa & optima, qua Superior claris verbis
concedit; & alia est præsumpta seu tacita, qua
prudenter judicatur Superiorem consentire,
& ita velle; expressa non est semper necessaria,
nisi in certis casibus præcipiatur à statutis, vel
sit aliquod præceptum, ut licentia expressa pe-
tatur, & pro tunc aliter fieri non debet, alio-
quin sufficit tacita aut præsumpta, eo, quod
eadem sit virtus taciti & expressi *l. labeo ff. de
pactis l. cum quid ff. si cert. petat, & ff. de rebus
credit & cap. 2. de rescriptis. D. Bonav. in spe-
culo discipl. admonit. part. 1. cap. 1. Lexan-
tom 1. 1^a. part. cap. 6. n. 55. Bordon. part. priori
resolut. resolut. 43. num. 27. & alii plures ab eo
citati. Taciturnitas Superioris videntis & scien-
tis, nec contradicentis, æquivallet licentiæ taci-
tæ per regulam 43. n. 6. qui tacet consentire vi-
detur, consentire enim, & non contradicere,
paria sunt, *l. in adoptionibus ff. de adopt. & quod
fit cum licentia implicita seu præsumpta, dici-
tur fieri cum consensu. D. Thomas. 2. 2. q. 31.
art. 8. ad primum. Hæc tamen taciturnitas
non semper arguit implicitam licentiam, scilicet**

et, quando oritur ex timore, pusillanimitate, aut verecundia tacet, aut quia loqui non potest, vel ex protervia subditi, vel, quia est subditus rixosus, susurro, contentiosus, aut rumores excitabit in conventu; & in his casibus religiosus non excusatur à vitio proprietatis, nisi ex aliis signis constet. Licentia autem facta sine limitatione temporis, durat etiam post finitum officium concedentis, modò succedens non revocet tacitè aut expressè, quia est gratia simpliciter facta, quæ non expirat concedentis morte, aut ipso ab officio amoto. *cap. si super gratia 9. de offic. deleg. in 6. cap. si cui 36. de præbend. in 6.* & successor reputatur unica persona cum suo prædecessore, *Gloss. verbo contra cap. dilecti de foro comp.* Unde, ut diximus n. 14. præcedenti, occultans novo Superiori, est proprietarius. Nota, quod licentia data pro una re aut uno usu, non potest extendi, sed juxta tenorem verborum servanda est, juxta mentem concedentis & consuetudinem religionis, limitata enim causa limitatum producit effectum, ex vulgatis juribus, quia aliter præjudicaretur voto paupertatis; v. g. licentia data pro receptione vel retentione alicujus rei, ad usum proprium non extenditur, ut censeatur data ad donandum aut alienandum: item data pro emendis libris, non extenditur ad emendum aliquid aliud, v. g. vestem aut calceos; alias tota disciplina regularis relaxaretur, nisi ad quam-

cumque necessitatem indifferenter data esset, & absque limitatione. Sanchez lib. 7. cap. 19. n. 6. citans Navarr. tom. 2. comment. 2. de regul. n. 40. Nota præterea, quod quævis licentia dolo obtenta, metu, favoribus, aut precibus importunis non excusat impetrantem à vitio proprietatis, quia, quando Superior ita redditur nolens, ut contra suam voluntatem ægrè ferat, quod religiosus sic agat, tunc independentè à Superiore invito accipit & retinet, & hoc est esse proprietarium; quod si conceditur non multum ægrè ferendo, sed quasi semivoluntarius excusatur à vitio proprietatis, quia aliquo modo disponit dependentè à superioris voluntate. Aliter dicitur de licentia coacta, nam ista excusat à vitio proprietatis, modo non sit circa turpia & illicita, quia respectu turpium est de facto nulla, utpotè contra jus naturale & divinum, sed tantum circa superflua, quia licentia coacta est adhuc licentia. *Gloss. Verbo licentia cap. notificati. 2. 33. 7. 8.* & est sufficiens ut non dicatur proprietarium. *D.Th. 1. 2. q. 6. art. 6.* dicit ex communi Theologorum sententia, quod licentia coacta, seu facta ex metu, est simpliciter voluntaria, & absolute & secundum quid involuntaria, quia, quæ fiunt ex metu, absolute ex voluntate fiunt, cum possent non fieri: ergo, cum licentiæ coactæ non desit voluntas Superioris, subditus dicitur agere dependentè ab ejus voluntate, & ideo

non est proprietarius. *Bordonus tract. de profess. regular. cap. 24. de paupertate. n. 52. & resolut. 43 n. 46.*

XLVI. Licentia tacita aut interpretativa, seu consensus tacitus, ut quis non dicatur proprietarius, colligitur 1. quando Superior est benignus & affabilis, non rigidus aut severus, sed compatitur facile subditis. 2.º. quando subditus inter alios diligitur à Superiore. 3.º. quando religiosus est vir gravis & prudens. 4.º. si res sit levis momenti. 5.º. si res cedit in utilitatem monasterii. *Diana resol. 31. de paup. religios.* sed hæc maximè procedunt in religionibus, in quibus non ita rigorosè vivitur, & nõ potest subveniri religiosis in omnibus necessariis ex communitate. In cæteris verò reformationibus, in quibus ad unguem providetur de singulis necessariis, credo ut plurimum requiri certam & expressam licentiam, & nulla ratio suadet, hos religiosos uti posse licentia interpretativa, ut apud se aliquid retineant, quod sit superfluum aut non necessarium. *Bordonus part. 2. resolut. resolut. 79. n. 13.* Denique licentia debet esse legitima, id est, ad bonos, honestos, & utiles usus, nec potest eam dare Superior ad pravos & inhonestos, nec ipsum monasterium seu tota communitas. *Navarr. lib. 3. conf. in 1. editione, tit. de regul. conf. 73. n. 33. Molin. tom. 1. de justit. disput. 76. Mendos. quodlib. 8. art. 6. Less. 2. de justit. cap. 18. dub.*

E §

11. Li-

11. Licentia virtualis excusat subditum à vitio proprietatis, quando operatur sub spe approbationis à prælato, non autem si sciret Superiorem velle ut petatur. *D. Thomas in 4. disticti. 15. q. 2. art. 1. Tolet. in summa de peccato mortali. cap. 28. Navar. comment. 2. de regul. m. 20. Lexan. tom. 1. cap. 6. n. 56.*

Colligitur ex supradictis, quòd in religionibus reformatis non sufficit licentia præsumptum facile Superior adiri potest, sed requiritur expressa, ut subditi contineantur in observantia rigorosa eorum, quæ Deo promiserunt, aliter peccant saltem venialiter. *Rodriguez tom. 1. q. 29. art. 10. conclus. 5. Miranda tom. 1. q. 1. art. 16. concl. 1.*

XLVII. Diversæ sunt pœnæ, quibus afficiuntur proprietarii, secundum diversa religionis statuta. Sciendum igitur, quæ pœna his temporibus possit imponi proprietariis, & quibus & dico 1°. Concil. Trid. sess. 25. de regulat. & dico 1°. Concil. Trid. sess. 25. de regulat. sine contra proprietarios pœnam imponit violationis vocis activæ & passivæ per biennium. Notandum tamen, non incurri hanc pœnam iis, qui proprietarii fuerint, & non ex eo, quod dederint, vel receperint contra Superiorem voluntatem, sed tantùm, quia tenuerint, & possederint, ut dicitur in textu dicti Concilii. *Si quis tenere deprehensus fuerit, ad quamcunque pœnam requiritur sententia ipsius, etiam si sit ipso jure incurta, nisi appo-*

fit clausula (absque alia declaratione.) Index
autem regularium est ipse prælatus regularis.
Lexana tom. 1. cap. 6. de paupertate tertio dub.
85. & seq. Dico 2°, proprietarios præter pec-
catum mortale incurrere pœnam privationis
Ecclesiasticæ sepulturæ, scilicet, retinentes pe-
culium contra voluntatem Superioris in ma-
teria notabili: ad hanc quoque pœnam incu-
rendam, oportet, ut fuerit admonitus in articu-
lo mortis de peculio resignando, qui, si cum illo
moriatur, non est sepeliendus in loco sacro,
& si sit sepultus, extrahendus, si potest fieri sine
scandalo, & sepeliendus in sterquilinio cum
aliqua parte pecuniæ inventæ, *cap. monachi,*
cap. cum ad monasterium, cap. super quodam de
statu monach. Sanchez lib. 7. cap. 20. n. 11.
Layman lib. 4. cap. 7. n. 22. Peyrinis de subd.
q. 2. cap. 2. S. 9. quest. 7. Rodriguez tom. 3. q.
29. art. 10. Bordon. resol. 4. num. 82. Dico 3.
præter prædictas pœnas proprietarium debere
removeri à communione altaris, *cap. monachi*
de stat. monach. Has autem pœnas non incur-
runt dantes, aut expedentes, ut diximus su-
pra, sed tantum retinentes. *Sanchez lib. 7. cap.*
20. n. 11. in fine.

XLVIII. Cuilibet virtuti proprium oppo-
nitur vitium, & virtuti paupertatis opponitur
proprietas, per quam religiosus possidet pro-
prium, aut alio modo peculium habet, aut
contrectat contra voluntatem Superioris. Ille
ergo

ergo proprietarius dicitur, qui contra voluntatem Superioris peculio utitur. Hoc posito duo requiruntur, ut quis dicatur, & sit proprietarius. 1°. ut sit validè professus: Invalida enim professio, ut dicemus suo loco, nihil operatur. 2°. ut rem pretio æstimabilem possideat in quantitate. *Bordonus tract. de profess. relig. cap. 24. de paupertate, n. 4.*

De hac quantitate notandum, quod non solum affectus habendi est criminofus, & cadit sub voto paupertatis; Unde *Sanctus Gregorius in homilia 5. in Evangelia in ultima lect. Sanctus Andreas Apostol. ait, multum ergo Petrus & Andreas dimisit, quando uterque etiam desiderium habendi dereliquit.* Hoc posito, quantitas requiritur in materia paupertatis, se habet eodem modo, ac quantitas in materia furti; ut si in materia furti materia est levis, & peccatum veniale, ita erit in materia proprietatis. *Corduba in summ. quest. 109. Rebells tract. iustit. part. 1. lib. 3. quest. 15. sect. 3. n. 24.* furto autem, communiter & regulariter quando, & seclusis circumstantiis loci, personarum, & temporis, duo Iulii Italici, aut duodecim alicuiusmodi, aut quatuordecim Solidi Franciæ putantur materia gravis, & his minor materia levis. *Rebells citat.* Dixi quatuordecim Solidi Franciæ, respectu valoris juliorum realium, prout hodie æstimantur, nam antea decem solidos eorum valor limitabatur.

quid sit
reos; S
Conver
tract. de
& 72.
XLI
re preti
paupert
adulum
actus pr
cap. 19.
recreati
de licen
paupert
usus ille
quest. 15
prohibi
tutionib
scandalo
gnam qu
terioris.
Salonus
mult. M
Iudens e
tem, qu
tia præla
& hoc d
enim est
nusquis
randam

quid sit, Rodriquez & Sotus petunt duos aureos; Suarez unum, alij quatuor, secundum Conventuum divitias, aut paupertatem. *Bord. tract. de prof regul. cap. 23. de paupertate n. 71. & 72.*

XLIX. Ludentes religiosi pro pecunia, vel re pretio æstimabili, peccant contra votum paupertatis, quia exponunt res, quas habent ad usum, jacturæ illicitæ exponunt, quod est actus proprietatis. *Sanchez lib. 7. in decalog. cap. 19. n. 76.* Ludentes verò gratia honestæ recreationis moderatam aliquam quantitatem de licentia Superioris, non peccant contra paupertatem, quia tunc ludus est honestus, & usus ille pecuniæ licitus. *Ledesma 2. part. 4. quest. 15. art. 5.* Secus esset, si ludus ille esset prohibitus, vel à jure, vel à regula, aut constitutionibus, aut à prælatis religionis, aut esset scandalosus, quia tunc, nec parvam, nec magnam quantitatem liceret ludere, etiam de Superioris licentia, nec illam posset concedere. *Salonus 2. 2. tract. de dom. q. 5. art. 6. dub. penult. Molinat. 2. de just. disp. 520.* Nota, quod ludens cum religioso, & lucrans ultra quantitatem, quam religiosus potuit perdere de licentia prælati, tenetur ad restitutionem excessus, & hoc de utroque ludente ita se habet, ludus enim est quasi contractus conditionalis, in quo unusquisque se exponit ad perdendam, aut lucrandam pecuniam, qui ergo non potest perdere,

dere, non potest lucrari, & qui lucrari non potest, nec ipse potest perdere. *Salonus 2. 2. p. quest. 61. q. 5. de dominio art. 6. supra Valentinia 2. 2. disp. 5. punct. 5.* Quod si sciat, quid dicit, religiosum non posse perdere ultra talem quantitatem, & ipse perdat ultra illam, religiosus potest illam lucrari, nec tenetur restitutionem; quia, cum talem scientiam habeat, qui cum religioso ludit, censetur cessare iuri suo; ita ut possit perdere, & non lucrum scienti enim & volenti nulla fit injuria. *Super in clavi regia lib. 12. cap. 13. n. 9. Lezan. 100 cap. 6. de paupertate, num. 52.*

CAPUT VI.

De obligatione Regularium
Officium Divinum.

SUMMARIUM.

- I. Quid sit Officium divinum, & qui tenentur in genere.
- II. Ad illud tenentur omnes religiosi destinati.
- III. Conversi & alij choro non destinati tenentur.